

IRIMIA

REVISTA MENSUAL
DE CRENTE GALEGOS
ANO XXXIX
Nº 1020
De novembro a decembro
de 2020

Benia quen constrúe
a paz!

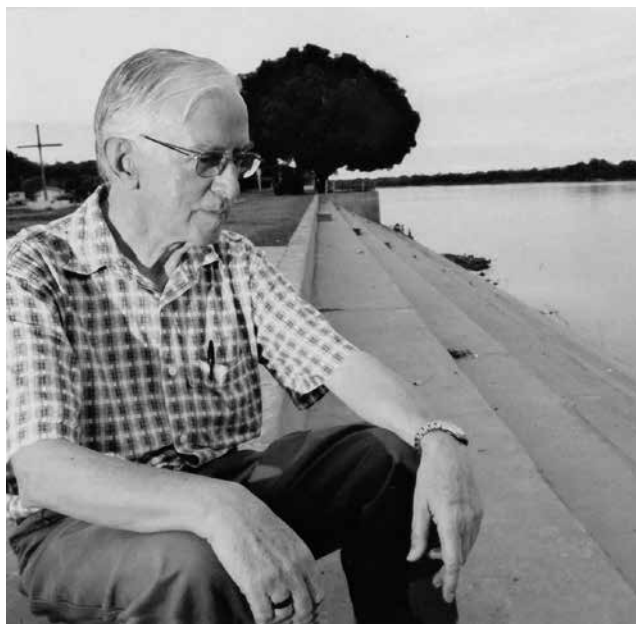
Fratelli Tutti

A irmandade aberta:
vacina contra o virus
...do neofascismo

A foto que fala

Aquilo que me fai é o que dou e non o que teño. Canto máis dou, máis teño porque eu son máis. (P. Casaldáliga)

O trasno

Daniel López Muñoz

Os novos orfos da historia

Foi a sobriña de Donald Trump, Mary, a que no seu libro *Como a miña familia creou o home máis perigoso do mundo* fai o retrato máis descarnado do seu portentoso tío. Unha vida que Mary Trump, psicóloga clínica, resume así: “A trampa como forma de vida”. Alí descríbeo como o produto dunha saga de cobizas, traizóns e tensións fraticidas. E conta trampas reais de quen considera un “narcisista sen principios”, como a do seu exame de selectividade ou como se aproveitou do alcoholismo e morte prematura, en soidade, do seu irmán maior, herdeiro do imperio Trump.

Logo foron as mentiras como forma de comunicación (20 000 trolas contabilizou o *Washington Post* ao longo do mandato). E polo medio os escándalos diversos, como cando o avogado de Trump recoñeceu que por 130 000 dólares comprou o silencio da actriz porno Stormy Daniels. Hai de todo. Tanto ten.

Os seus éxitos, logo, serían inexplicables sen as redes sociais e a Internet. É o heroe, o “enviado de Deus”, para unha rede da Internet escura e conspi-

ranoica, “Q anon”, unha piradez total, que loita contra un estado mundial na sombra, que secuestra menores e goberna a terra.

É normal que fose unha muller con estudos a que desenmascarase a ruindade e a psicopatía do seu tío Donald. Aínda sería máis normal que fose unha muller negra, cousa complicada neste caso polo parentesco consanguíneo. Ollo ao dato: a Trump só o votaran en 2016 un 37% dos graduados universitarios, un 14% dos homes negros e o 0% das mulleres negras. En realidade o retrato robot do electorado de Trump foi masculino (52%), branco (54%), de máis de 65 (53%) e sen estudos superiores (60%).

Polo tanto, o de Trump, sendo preocupante, ten certa lóxica.

Máis inquietante é o da ultradereita europea, Vox incluído. Que aquí en Galicia Vox non sexa ninguén, non quita que nos preocupe este nostálgico e desatado club de fans da monxa

alférez e o xeneral Moscardó. Pois ben, a cousa pinta distinta ca en USA. Si, a maioría tamén son homes, pero a proporción de votantes de entre 18 a 24 anos (13,4%) máis que triplica a do PP (3,7%) e máis que duplica a do PSOE (6,4%).

Algo parece indicar que a chamada xeración Z, nados entre 1995 e 2010, os auténticos nativos dixitais, incapaces de ler un libro, devoradores do instante, parecen ser os novos orfos da política e da historia, branco perfecto dos manipuladores das redes sociais, que son, en demasiados casos, a súa única fonte de información e referencia intelectual e moral.

Algo habería que facer.

Fratelli tutti: contra a exclusión planetaria, amor político e militancia solidaria

Volve sorprenden o papa Francisco cunha carta encíclica (*Fratelli tutti*) sobre a fraternidade, a solidariedade activa e a “amizade social”, con propostas e sabores novos, positivos, con boas noticias. Para entender a importancia do *soño de fraternidade e de amizade social* que propón Francisco hai que poñela en contexto: os líderes actuais das potencias planetarias, especialmente os que usan a relixión como “barricada” e fonte de lexitimación, están propoñendo xusto o contrario, levantando muros físicos e culturais, eliminando e ignorando o diferente, alimentando o odio e a mentira, desbotando a xente máis pobre e menos capaz.

Unha linguaxe nova para unha mensaxe nova

O acervo de novas expresións, de nova linguaxe, non é un *formato moderno* para dicir o de sempre. Francisco escapa á mantenta de calquera “guerra dialéctica impoñendo doutrinas”, e anima en positivo a liberarse do desexo -tan eclesiástico por outra parte- “de dominio sobre os demais”, así como a “espertar ao soño dunha sociedade fraterna”, propoñendo “unha forma de vida con sabor a Evanxeo”.

Non hai rastro dun esquema penitencial, culpabilizante, nin escuras ameazas, senón que a súa positividade arrinca, como camiño dunha vida feliz, dunha sorte de proposta interior: un amor que vaia máis aló das barreiras da xeografía e do espazo.

Tampouco non fala “a” nin fala “dun” *club de elixidos*, coas súas normas de pertenza e identidade pechada, senón dunha fraternidade aberta, que permite recoñecer, valorar e querer a cada persoa máis aló da proximidade física, máis aló do lugar do universo onde naza ou onde habite.

En definitiva, non escribe para os devotos. “Aínda que a escribín desde as miñas conviccións cristiás, que me alentan e me nutren,” -afirma de entrada- “procurei facelo de tal xeito que a reflexión se abra ao diálogo con todas as persoas de boa vontade”.

As ameazas dun presente que mete medo

Ver, xulgar, actuar. Francisco, identifica as grandes ameazas do presente planetario, e só lle falta poñer nomes e apelidos aos seus responsables (en realidade, non fai moita falta). E inaugura con certo éxito un instrumento de análise da realidade: a parábola do bo samaritano.

Denuncia unha política de espectáculo e veneno, dedicada a “exasperar, exacerbar e polarizar”; avisa dunha sociedade máis globalizada, que nos fai menos irmáns; e sinala unha gran mentira que se lle traslada á xente nova, esa de que con eles comeza a historia, sen ensinalles as tremendas leccións desa historia.

Denuncia unha
política de
espectáculo e veneno,
dedicada a exasperar,
exacerbar e polarizar

Amiguiños si...

Carlos Vázquez G.

O réxime está en liquidación

A Constitución de 1978 e o subseguinte réxime político fraguado o 23-F de 1981 están amortizados. O debate político, a agresiva confrontación partidaria e o balbordo enxordecedor nos medios e nas redes, por unha parte, e o profundo deterioro dos poderes e das institucións, por outra, son síntomas claros de que, en termos políticos, o réxime nado na chamada transición está en coma.

Vivimos un período obxectivamente constituínte, por moito que non se queira recoñecer. Constituínte e inestable. Durará o que dure e pode concluír coa consolidación e maduración da democracia ou cunha nefasta involución política que, ao cabo, fracasaría, pero que custaría bágoas, suor e incluso sangue, no peor dos casos.

O consenso da transición é fillo do medo. Do medo dos vencedores da guerra civil a perder os seus privilexios coa chegada da democracia e do medo dos vencidos a non acadaren a democracia pacificamente. Por medo optouse por unha reforma política e desbotouse unha ruptura aberta co franquismo que asegurase o saneamento e a depuración democrática das institucións.

A Constitución, porén, abría posibilidades a un futuro proceso de maduración democrática e por iso foi recibida con alborozo por case todos e presentada oficialmente, co apoio de toda a rede mediática e pola maioría da intelectualidade, como modelo de transición pacífica, ata o punto de esquecer e mesmo negar a violencia que sufriu o país enteiro naqueles anos. Pero estas posibilidades de maduración frustráronse pola presenza activa

en círculos do poder de elementos comprometidos co antigo réxime que fixeron posible a operación do 23-F. Desde entón consolidouse, a través do desenvolvemento normativo, o modelo bipartidista, imperfecto pero bipartidista, que embridaría a nacente democracia e evitaría a súa natural ampliación e afondamento.

Esta anorexia democrática, a corrupción do sistema mesmo e a degradación das institucións foi o que se denunciou o 15-M, que reclamaba cambios constitucionais profundos. Aquelas mobilizacións conseguiron avances importantes como a superación do bipartidismo e a irrupción de novas forzas no Parlamento, pero tamén provocaron resistencias, ás veces violentas e crispadas, que fixeron da Constitución e de institucións como a Coroa ou a Xudicatura armas e ferramentas das posicións máis reaccionarias.

O debate político e a confrontación están servidas pero, pase o que pasar, o réxime do 78, que en realidade é do 81, xa non é viable. Está en liquidación.

**O consenso
da transición
é fillo do
medo**

Francisco volve a insistir nun sistema global que desbota unha parte da humanidade “sacrificable en beneficio dun sector humano digno de vivir sen límites” e nunhas regras económicas que miden o éxito en termos de crecemento, non de desenvolvemento humano integral. Tamén na persistente desigualdade entre mulleres e homes, e nas novas formas de pobreza e escravitude, reforzadas polas mafias a través de internet.

Todo enmascarado pola *posverdade*, que é a mentira de sempre, pois, como sinala “O que é verdade cando convén a un poderoso deixa de selo cando xa non lle beneficia”.

A proposta: abrir o mundo a unha fraternidade concreta, eficaz, estrutural

Parte a proposta dun elemento antropolóxico: a madurez humana “non se desenvolve nin pode atopar a súa plenitude se non é na entrega sincera de si mesmo aos demais. Isto explica por que ninguén pode experimentar o valor de vivir sen rostros concretos a quen amar”.

A solidariedade en acción -desde o local ao universal-, que se propón como servizo, ten como núcleo orientador “coidar os fráxiles das nosas familias, da nosa sociedade, do noso pobo”. Unha acción que ten unha dimensión estrutural, política - de “boa política” - , pois implica “actuar en termos de comunidade [...], loitar contra as causas estruturais da pobreza, a desigualdade, a falta de traballo, de terra e de vivenda, a negación dos dereitos sociais e laborais. Isto é, afirma, un “amor político”. É enfrontar os destrutores efectos do *Imperio do diñeiro*. [...] “A solidariedade, entendida no seu sentido máis fondo, é un modo de facer historia e iso é o que fan os movementos populares”.

A proposta cuestiona os dogmas do liberalismo individualista e da dereita política -pretendidamente “católica” - , pois Francisco recorda que “a tradición cristiá nunca recoñeceu como absoluto ou intocable o dereito á propiedade privada e subliñou a función social de calquera das súas formas”. Máis en concreto: “O dereito á propiedade privada só pode ser considerado como un dereito natural secundario e derivado do principio do destino universal dos bens creados, e isto ten consecuencias moi concretas que deben reflectirse no funcionamento da sociedade”.

O cambio proposto afecta ás relacións internacionais, “porque non hai modo de resolver os graves problemas do mundo pensando só en formas de axuda mutua entre individuos ou pequenos grupos. Recordemos que a desigualdade non afecta só a individuos, senón a países enteiros, e obriga a pensar nunha ética das relacións internacionais.” E a xustiza esixe recoñecer e respectar non só os dereitos individuais, senón tamén os dereitos sociais e os dereitos dos pobos. E moi en relación co anterior, Francisco alenta un programa de acción para a dramática realidade da inmigración e o refuxio baseada en catro eixos: acoller, protexer, promover e integrar.

A chegada de Irimia: nova sección

Queremos, como revista *Irimia*, facernos voceiros desta carta de Francisco, tan inspiradora e próxima ás nosas angueiras, pero sen caer en teorías desencarnadas. Pretendemos aterrar no concreto. Por iso abrimos unha sección ou serie de artigos baixo o epígrafe de “Irmandade aberta” no que combinaremos a difusión da mensaxe de *Fratelli tutti* coa reportaxe de experiencias concretas que xa están ilustrando e poñendo en acción as propostas “franciscanas”: solidariedade organizada, economía alternativa e colaborativa, acollida e integración de refuxiados, etc... Por certo: agradecemos suxestións.

Alenta un
programa para
a inmigración
e o refuxio:
acoller, protexer,
promover e
integrar

O peto do santo Antón

Manuel Regal Ledo

FRATELLI TUTTI: TODOS, TODAS IRMÁS

Benquerido noso santo Antón:

Grazas pola túa última cartiña, na que nos falabas do libro *Na soleira da vida*, de Manolo Regal. Grazas por esa información. Esqueceche dicir que o libro foi editado por SEPT, esa sociedade laica e cristiá que está promovendo a galeguización da práctica cristiá en todo, empezando polo uso esmerado da nosa lingua, o galego, na liturxia e en todas as posibles manifestacións relixiosas. Xa sei que, aínda que no seo de Deus, ou precisamente por estardes nel, lles dades mérito a estas cousas, porque, como ten dito o Papa Francisco, a cultura dos pobos, a súa lingua, son xa unha presenza do Espírito creador de Deus, antes mesmo de que eses pobos recibisen a fe cristiá. Por aquí a moita xente cústalle ver así as cousas. A ver se pouco a pouco.

Ben, saberás, amigo santo Antón, que por aquí seguimos moi preocupados polo do Covid-19. Podería ser un momento de medras na sensibilidade, na cohesión entre nós, na busca compartida de saídas solidarias; podería ser o arrinque dunha sociedade nova, escarmentada dunhas maneiras capitalistas de vivir, onde o afán desmedido polo diñeiro o goberna todo, pero moito dubidamos que así sexa.

Seguro que tamén vos chegaría a carta *Fratelli tutti*, que o papa Francisco publicou o día 4 de outubro, o día de san Francisco. Se non a lestes, lédea. Havos gustar. Xa sei que ti non es moi de letras, pero non che ha custar nada lela e entendela porque este papa escribe sinxelo, moi apegado á vida, e sempre levando nas mans a ansia pola xente máis desfavorecida, que a houbo sempre, pero que vai abundar moito máis despois destas polas que estamos pasando. O

papa soña con que todos, homes e mulleres de calquera parte do mundo, nos sintamos irmás, irmáns, e que como tales afrontemos e resolvamos os problemas que a vida sempre trae e como tales gocemos esa condición básica humana que é a irmandade. Axudádenos –xa sei que o facedes– a que ese soño prenda en todas, en todos nós.

Dálle saúdos agarrados da miña parte a Patxi Loidi, que acaba de chegar onda vós. Que el che conte, e se non para a próxima xa che contarei eu avatares da súa longa vida, 92 anos, desde o seu País Vasco natal ata un pobo calquera do Salvador, onde morreu hai uns días, de *coronavirus*, despois dunha vida de evanxeo puro e fecundo. Un outro Casaldáliga, aínda que non tivese tanto nome. Xa che contarei.

Apertas a toda esa xentiña.

O CARRABOXO por ROBERTO LEIS

O peto común

Josecho de la Torre

IRIMIA

Non hai mal que por ben non veña

Supoño que todos estamos de acordo en que esta pandemia, coas súas precipitacións e refachos, está a cambiar o *modus vivendi* das persoas. Non sei se somos conscientes do volume de circunstancias novas que están a suceder, pero gustaríanos saber que non todo está cambiando para mal ou empeora irremediabilmente para sempre. Por iso, afondando un pouco e ollando ao redor, atopamos tamén moita cousa nova e boa que supón unha inxección fronte a esta pandemia mundial.

Un exemplo está nas nosas vilas, que durante a pandemia peatonalizaron algunhas das súas rúas e hoxe mantéñense así facendo real –conscientes ou non– aquilo que defendía Francesco Tonucci de que *o primeiro na organización deben ser os peóns, logo os ciclistas, logo os medios de transporte público e, por último, os vehículos privados*.

Outro exemplo está no tempo de lecer do horario escolar. Aqueles patios onde reinaba o balón de fútbol ocupando un bo espazo (agora desaconsellado por razóns obvias), súpleos un interesante abano de xogos onde se mesturan, máis ca antes, nenas e nenos con máis creatividade e menos conflitividade. Iso si, coas medidas

moi presentes. Veremos se cando remate a pandemia (rematará algún día!), logramos ter patios máis dinámicos e integradores.

O último punto que traemos aquí é a volta ao natural, ao medio. A xente *tirouse ao monte*, literalmente e no bo sentido. Por medo? Pode ser, pero o certo é que un domingo pola mañá podes atopar case tanta xente nun dos camiños de sendeirismo que temos como no centro do pobo. Quérese crer que isto traerá un maior coñecemento do que nos rodea e, polo tanto, unha maior sensibilidade polo seu coidado.

Poderíamos poñer máis exemplos, incluso podemos ser impulsores deles. Cada un terá os seus, pero o certo é que isto vén recordarnos ese refrán tan coñecido de que non hai mal que por ben non veña.

Rumores de esperanza

Xan Guillén

Lembro hai anos que nun concello había unha zona bastante apartada do centro no que tiñan un problema coa iluminación. Por alí non había puntos de luz suficientes e os que había non funcionaban. Os veciños e as veciñas estaban fartos de protestar ante o alcalde, escribir cartas ao xornal e non conseguir nada. Ao final optaron por ir diante do concello ás oito da mañá con potas e bater nelas ininterrompidamente. Ás doce os electricistas do concello estaban arranxando o problema, ante o perigo dunha tremenda dor de cabeza por parte do alcalde.

Coñezo unha muller irimega que está a facer o mesmo xunto cun grupo de mulleres europeas. Están a darlle á pota duramente para reclamar o dereito das presbíteras coma ela a seren recoñecidas pola Igrexa. Van a onde teñan que ir para seren escoitadas. Son afoutas e insistentes. Non paran. Fan ben. Así conséguense tamén dereitos. Ás sufraxistas ninguén lles facía caso hai máis de cen anos. Estou convencido de que dentro de cen anos alguén botará as mans á cabeza e dirá que non entende como non se ordenaban mulleres. A estas mulleres, moito ánimo na súa loita; nós, a ver se nos animamos a darlle á pota. É de xustiza.

Durante o confinamento pola pandemia agromaron iniciativas xeitosas, como a de **RAPOSEIRAS EDITORIAL**, na que son protagonistas o deseño e a arte. Editan libros temáticos (non só) para nenas e nenos desde a filosofía do “aprender facendo”, estimulando a curiosidade e o coñecemento e deixando voar a imaxinación entre libros de pintura, música, literatura e fotografía. En Raposeiras apoian o binormativismo e editan os materiais en galego RAG e internacional, ademais de en inglés e castelán.

SEPT (Sociedade de Estudos, Publicacións e Traballos) estrea nova páxina web: <http://editorialsept.gal>. A editorial fundouse no ano 1966 en Compostela co obxectivo de editar, vender e difundir publicacións de carácter relixioso, social e económico, así como promover traducións, estudos e traballos complementarios en galego. A súa obra máis importante foi a edición da *Biblia* en 1989. O seu traballo é esencial na normalización da nosa lingua na Igrexa.

Os escritores chairegos Xosé Miguel Barrera e María Xosé Lamas promoven unha iniciativa para que lle sexa outorgado o nome de **MANUEL MARÍA** á Casa da cultura de Vilalba. Lembran na súa proposta que “o cantor da Terra Chá” elixiu a vila para pronunciar o seu discurso académico de ingreso na RAG, como tamén a dedicatoria do Día das Letras Galegas de 2016 á memoria de quen deixou escrito: “Eu amo unha Terra Chá humildosiña cun amor xeneroso, fidel e de boa lei”.

SALVEMOS A COMARCA DE ORDES

son un grupo de veciñas e veciños preocupados polas ameazas ao medio que sofre a súa comarca. En agosto reuniron máis de 1 000 alegacións contra a ampliación de Gesuga, xestora de subprodutos cárnicos, e agora estanse a mobilizar contra a tramitación dun macroparque eólico na comarca (catro diferentes, segundo a promotora). Afirmen que dividir o proxecto en tramos pequenos ten como obxectivo facilitar a súa tramitación e evitar a análise ambiental.

XA NOS TES AQUÍ é un blogue de catequese e música popular litúrxica en galego no que Nuria M. Núñez, a súa responsable, publicou a versión en galego da carta encíclica *Fratelli Tutti* do Papa Francisco sobre a fraternidade e a amizade social, que pon a dispor da comunidade.

A Asociación **O CAMIÑO DOS FAROS** deixa de ser promotora do proxecto de homologación dese camiño como Ruta de gran distancia diante das trabas que, segundo din, lles pon a Administración. En diante non realizarán labores de sinalización nin pedirán o seu acondicionamento. Deixan como legado unha ruta de sendeirismo de 200 km que ten recoñecemento internacional, pero sobre todo o apoio e a implicación dos nove concellos que atravesan e da poboación, moi identificada co proxecto.

O pasado outubro rexistrouse o Sindicato de Traballadoras do Fogar e os Coidados (**SINTRAHOCU**), despois de varios anos de traballo en común pola dignificación deste sector, que ocupa a máis de 600 000 mulleres en España, moitas delas migrantes. Queren fortalecer a súa rede de apoio, visibilizar a súa situación e participar na negociación colectiva e institucional das súas condicións de traballo. Tamén loitarán pola derogación da Lei de Estranxería e pola súa inclusión na normativa laboral xeral.

Margarida Ledo Andión di de **NACIÓN**, o seu último filme, que “trata do moito que tardamos as mulleres en termos dereitos, non só en votar, senón en accedermos ao traballo asalariado e á posibilidade de sermos independentes. En resumo, de sermos nación”. A directora narra a historia dun grupo de mulleres na fábrica de cerámica A Pontesa, xa pechada, e de como cambiou as súas vidas o acceso a un traballo na industria aló polos anos 50. A banda sonora do filme foi composta por Mercedes Peón.

Amelia Amigo e a forza da montaña

Fomos aos Ancares e demos con ferrados de corazón e corazón a ferrados porque batemos, entre outra xente marabillosa, con Amelia Amigo Santín. Amelia é todo un caso, un caso que pon contra as cordas a tendencia absurda de destrución da vida de aldea, da riqueza comunitaria, das economías de axuda recíproca, da cultura dos coidados mutuos (“cousas de mulleres”) e tamén da festiña espontánea e do sentimento do “nós”. Nestes días estivo argallando, arredor do Día da Muller Rural en tempos de pandemia, unha orixinal proposta de conversa e encontro, intercambio de experiencias de vida entre mulleres da súa zona, co suxestivo título de “A forza calada da montaña”.

Pero quen vén sendo Amelia e a que se dedica?

Veño sendo Amelia, da casa de Lelo de Noceda. A pequena dunha familia de 7 irmáns. Crieime nun pobo rodeada de nenos e nenas, onde a relación entre veciños sempre foi como dunha familia grande. Todos os meus irmáns foron marchando e eu, a verdade, nunca mo propuxen porque miña nai morreu moi nova, cando eu só tiña 16 anos. Claro que non ía marchar e deixar só a meu pai. Entón tiveron que ir buscando a vida para non deixalo e á vez poder ir gañando uns cartiños, xa que na casa non había; non era fácil. Traballei nunha casa 3 días á semana e as fins de semana e festivos nun restaurante da zona, facía voluntariado no Centro de Desenvolvemento Rural “Ancares” (CDR), no programa de Nen@s. Ao cabo dun tempo propuxéronme traballar no CDR no programa de muller, no cal sigo a día de hoxe. Casei cun rapaz da zona, que aínda que vivía en Barcelona, veuse. Comezamos a facer unha casa en Noceda porque tiñamos claro que non íamos marchar. Pasados uns anos, adoptamos unha nena e dous nenos e aí seguimos.

Fuches logo, contracorrente; dalgunha maneira optaches por vivir e dar vida á montaña cando as da túa xeración marcharon.

Moitas veces escoitei aquilo de “Como fas unha casa aquí?”, e dábame que pensar, entrábame a dúbida de se terían razón. Aínda así, seguí para diante e nunca me arrepentín de quedar a vivir aquí, non o cambiaría por nada, non tiveron que renunciar a nada importante e, a cambio, tiveron moitas cousas que só se poden coñecer e vivir na aldea, nunca me sentín soa, nin nos bos, nin nos malos momentos.

Traballas no CDR Ancares e a túa achega céntrase nas áreas da muller e da xente maior. Que descubertas fixeches con ese traballo? De que maneira te fixo medrar como persoa?

O traballo no CDR deume moito, unha aprendizaxe continua. O xeito de traballar contando e respectando sempre a opinión e os desexos das persoas; descubrín o valor da xente e da zona, especialmente das mulleres, que son o temón; capaces de compaxinar o traballo na explotación e o coidado dos fillos e fillas e da xente maior e aínda sacar tempo para formarse, ser volun-

tarias e estar detrás de calquera tipo de actividade que se faga. Tamén hai mulleres con situacións bastante complexas, problemáticas, que, a pesar de todo, saben tirar para diante.

Como se vos ocorre o encontro de conversas “A forza calada da montaña”? Por que ese formato? Que se pretende?

Despois de visitar, facer xuntanzas pequeniñas coas mulleres, sempre me contaban... “Isto é deprimente, temos que ir facendo cousiñas para ir rompendo un pouco este aburrimiento e monotonía que nos foi envolvendo a raíz do COVID”. Un día, indo de paseo con Isabel e Clara, falando de que tiñamos que facer algo para o Día da Muller Rural, empezamos a pensar: “Que facemos? Unha conversa entre mulleres?” De inmediato saíu a resposta: “Que elas nos conten as súas experiencias baixo o lema ‘A forza calada da montaña’”. Si, porque realmente son a forza e as que fan posible que a vida no rural de montaña non morra. E con este acto queriamos poñer en valor o seu papel e compartir a súa voz e a súa experiencia. Pero, lamentablemente, tivemos que suspendelo pola nova normativa e queda pendente para en canto se poida e cadre no momento oportuno, quizais en marzo, coincidindo co Día da Muller.

Posiblemente a pandemia non afecta só á saúde. Hai máis vítimas, como a riqueza da nosa relación comunitaria. Como percibes que se vive isto desde a aldea, na vosa contorna?

Aínda que se levou mellor ca nas cidades, esta pandemia afectounos si, a uns máis ca a outros. Hai xente maior que vive soa que non o pasou moi ben, demasiada soidade e medo, pero outros case non o notaron, se cabe aínda estaban máis acompañados, tiñan os net@s todo o día.

Que leccións debemos aprender? Como sairemos de todo isto? Que sensacións tes?

Leccións básicas, como que no rural non se vive tan mal, que os nosos vellos e vellas estiveron acompañados e puideron estar coa súa familia e veciñas, vendo pola televisión como nalgúns residencias, e mesmo nalgúns casas, morrían sós ou petando nas portas. Non sei como sairemos de todo isto, espero que levando un pouco a contra, porque creo que hai cousas que non me gustan que viñeron para quedar.

Que tipo de cousas?

Pois cousas que vou observando, por exemplo como vai nacendo unha certa desconfianza cara á xente próxima. Ou como van cambiando certos servizos públicos nos que a atención persoal é

tan importante, na atención médica... É increíble ver como se anulan citas de calquera das especialidades sen ningún tipo de criterio, como se vai centrando todo na atención telefónica, mesmo a pacientes que teñen patoloxías severas.

Cambiaremos?

Unhas veces creo que si e outras creo que non.

CONVERSA ENTRE MULLERES

A FORZA CALADA DA MONTAÑA

DÍA DA MULLER RURAL (15 DE OUTUBRO)

NA IGREXA DE SAN ROMÁN

PROGRAMA:

16:30 Acolida

17:00 Conversas

18:30 Café e doces

19:00 Liñateatro coa obra “Rara Avis”

Animarán o acto as tocadoras de pandeira “Son de Cores”

Organiza:

Subvenciona:

Colaboran: A.C. “O Teixeiro”, A.X. “A Cambela”, Son de Cores e ANPA do CPI de Cervantes

BALDOMERO IGLESIAS DOBARRIO, MERO

“Non pensan en nós nin no rural, teñen xa trazada a súa despesa de enerxía”

Eólicos é a verba máxica, agora moi de moda, a nova trampa tras da que se agacha un novo revés para o rural galego, arestora en toda a Comarca de Curtis, Mesía, Cerceda, Vilasantar, Frades e Ordes.

-Que pensan esas iniciativas veciñais, encabezadas pola plataforma “Salvem os a Comarca de Ordes”?

Queremos aire, auga e terra limpas e facer constar a nosa reclamación para eliminar do Plan sectorial eólico esta comarca, considerada de especial tratamento agrícola e gandeiro. Por outro lado, nas aldeas pensamos que “eólicos si, aínda que non así”. E aínda nos atrevemos a dicir que “non aquí”, polos eidos onde a eles tanto lles convén para maior beneficio. Chegan para acabarnos, para facer unha nova ferida, con efectos moi negativos nos asentamentos rurais. Porque, claro, eles quérenos reconducir polo medio, pola mesma contorna das vivendas e explotacións agrarias, preto do Camiño inglés, de espazos da Rede Natura, reservas da biosfera etc. Que máis dá!

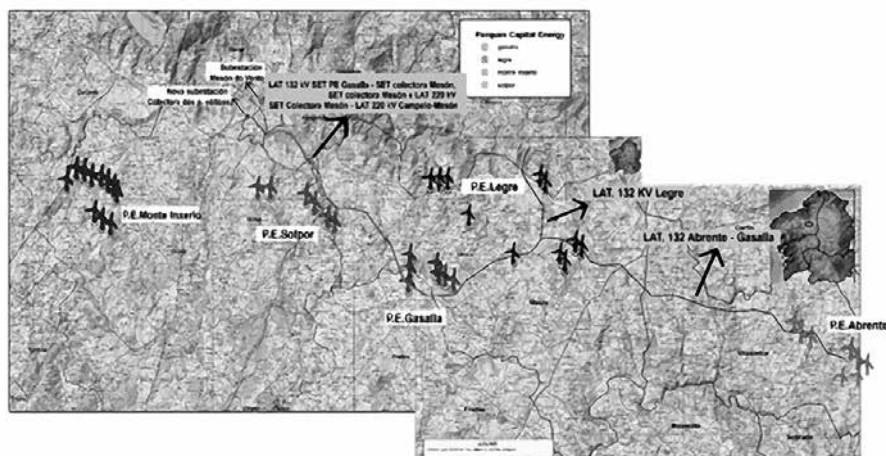
-Que pensarán de vós, que criterio terá esa xente das grandes empresas?

Eles non pensan en nós nin sequera pensan no rural. Teñen trazada xa a súa despesa de enerxía, de subestacións eléctricas enormes con campos magnéticos que ninguén ben asinado quere no arredor, desprenden e trans-

miten as cargas polas liñas de alta tensión dos mesmos muíños. Teñen trazado o seu imperio de eucaliptos, teñen deseñadas grandes áreas para agachar os lixos de todo tipo en forma de pestes cheirentas e metais pesados, con lodos perigosísimos que quedan depositados -facéndolles crer a moitos que son abono- nos arrimos das fincas e montes, con minas a ceo aberto de onde sacaron lignitos, silicios, barros e seixos que expoñen o ecosistema á traizón da desertización e á miseria. E todo isto por catro patacóns que lles pagaban aos veciños, en veigas que xamais volverán ter ao xeito as súas capas freáticas, a súa disposición e a súa fertilidade. A proba está á vista, só hai que preguntar e vir ver.

-Mais esas empresas poden dar traballo a moita xente, beneficios de enerxía nas contornas, novos proxectos, cartos para os concellos afectados, compensacións ao xeito...?

As empresas son de alá lonxe, levan todo o beneficio para fóra. Aquí non queda máis ca a desfeita, o noxo de muíños enormes de máis de 200 metros de alto, case tres veces a altura do

Pórtico da Gloria. Os máis grandes e de última xeración son os que nos queren instalar ao abrigo de leis obsoletas que non rexen, como deberan, os espazos e modos que teñen que respectar. Rúbannos o espazo forestal e agrario polo menos 30 anos, e prorrogables. O ruído e as molestias que provoquen, xa non só cos muíños senón as conducións de cara ao lugar onde se garde a súa enerxía -no Mesón do Bento-, quedarán para nós, converténdonos en territorios desvalixados e carentes de valor, para pasar a servir as grandes multinacionais que levan os enormes beneficios e servir tamén as grandes cidades. Todos nós perderemos para que uns poucos se enriquezan e benefician. Postos de traballo serán menos dos que hoxe a agricultura e gandería ten creados.

- En que consiste o parque eólico que pretende implantar Capital energy?

O que pretenden, sub-dividindo en áreas pequenas de menor esixencia, é facer un gran parque eólico sen que pase a inspección técnica de impacto das grandes explotacións e así, en pequenos supositorios, evadir as necesarias formas éticas e de responsabilidade necesarias. De tal forma pretenden:

- Parque eólico de Gasalla e subestación eléctrica Gasalla,
- Parque eólico Legre e subestación de Legre,
- Parque eólico Abrente e subestación de Abrente,
- Parque eólico Solpor e subestación de Solpor,
- Liña de alta tensión a 132 kV de evacuación do parque eólico Legre,

-Liña de alta tensión a 132 kV desde a subestación do parque eólico Abrente ata a subestación do parque eólico Gasalla,

-LAT 132 kV SET PE Gasalla - SET colectora Mesón, SET colectora Mesón e LAT 220 kV SET Colectora Mesón - LAT 220 kV Campelo-Mesón.

-Dá a sensación de que as empresas teñen demasiada iniciativa para impulsar e definir onde sexa e alí crear un parque eólico. Existe unha planificación pública que ordene e priorice as zonas que son utilizables eolicamente ou... todo o monte xa non é ourego, senón que agora é eólico?

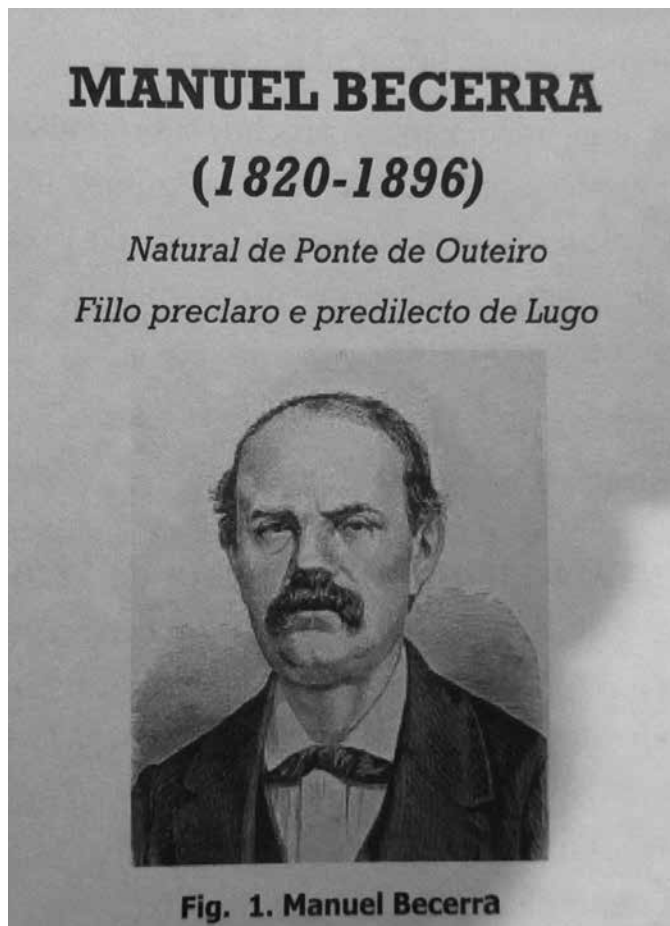
Está de moda a enerxía limpa, xa eran horas! Esta, a do vento, é limpa, mais nós supoñiamos, dos nosos representantes, a intelixencia suficiente e a destreza necesaria para que as cousas se fixesen ben. Para que estivesen do lado da xente, salvagardando os intereses e valores de vida e de porvir. Non a calquera custo. Os eólicos están ben alí onde non molesten nin fagan dano. E as administracións deben gardar do noso, non vir contra nós en compra-cencia coas grandes empresas, sempre sen alma e sen sensibilidade para a barbarie que poidan causar. Está en xogo a nosa dignidade, a vida e evitar que fagan danos irreparables en pro do beneficio dos grandes de moi lonxe. Por riba de todos eles está o ben común.

LEMBRANDO A MANUEL BECERRA NO 200 ANIVERSARIO DO SEU NACEMENTO¹

Manuel Regal Ledo

Seguramente quen teña viaxado en metro por Madrid atoparía algunha vez a boca de metro “Manuel Becerra”. Igual hai quen recorde que a actual rúa do Progreso nalgún momento se chamaba “Manuel Becerra”; e ata pode haber alguén que saiba que ese nome se lle dá hoxe no rueiro de Lugo a un curto carril peonil que comunica a avenida da Coruña coa rúa Serra de Ancares. Pero quen foi este tal Manuel Becerra?

De Lugo a Madrid

Manuel Becerra foi un galego, un lugúés, nado o 20 de outubro do 1820 en Ponte de Outeiro, Castro de Rei, de onde era natural a súa nai, María Bermúdez. O seu pai chamábase Xoaquín Sánchez Becerra, era feirante: cando volvían das feiras das San Lucas en Mondoñedo, a María chegoulle o mal de parir e fíxoo na súa casa patrucial. Pero logo a crianza de Manuel Becerra tivo lugar en Lugo cidade, ata que, cando xa pasara os 20 anos, establécese en Madrid coa súa tía Manuela, por ansia de formación ou por desexo de mesturarse na actividade política, cousas ambas para as que sempre tivo especial capacidade e afección.

Titúlase na Escola de Enxeñeiros, onde destaca en matemáticas e astronomía. No 1886 ingresou na Real Academia de Ciencias Exactas, Física e Naturais.

Demuestra unha grande afección polas prácticas deportivas, destacando como lanzador de sable. Co tempo, sería un gran defensor da educación física como materia obrigada no Bacharelato; conseguiu no 1881. Tamén conseguiu que se crease a “Escuela Central de Gimnástica” no 1882. Recibiu por isto o título honorífico de “Padre de la Ginmástica Española”.

Home de conspiración e goberno

Pero a súa calidade máis senlleira tivo que ver sempre coa acción política. No tan convulso século XIX español,

¹ - Recibimos a información e a encomenda para preparar este escrito de Manuel Vila e Xosé A. Pombo, que editaron o libro: *Dous fillos da Ponte de Outeiro: Crecente Vega e Manuel Becerra*. Asociación Cultural “Xotramu”, Muimenta, Cospeito, 2012.

no que España se debatía na busca dunha identidade propia como país, Manuel Becerra estivo sempre presente en todas as conspiracións por cambiar gobernos e en case todos as formacións de gobernos alternativos. Era un conspirador nato, cunha ideoloxía progresista e masónica, cando ser conspirador era unha práctica habitual

Manuel Becerra foi unha persoa cunha firme aposta política democrática de progreso e de liberdade

de quen quixese facer algo bo pola mellora do país.

Os obxectivos da conspiración implicaban pensamento político, accións revolucionarias nas rúas, manexo de xente armada, asaltos a cuarteis; no medio de todo iso, o noso protagonista foi sumamente popular. Na “Vicalvarada”, na “Gloriosa”, no “Sexenio revolucionario”, no reinado de Amadeu I, na I República etc., en todo andou metido. Pero tamén por iso mesmo, como non sempre se conseguían os obxectivos, Manuel Becerra foi perseguido e houbo de fuxir ao estranxeiro en repetidas ocasións.

Foi habilidoso no manexo destas situacións e chegou a formar parte de varios dos moitos e diferentes gobernos españois da segunda metade do XIX: 1º tenente de alcalde de Madrid, ministro de Ultramar en cinco ocasións, ministro de Fomento na República.

Ideario político progresista

Xa en 1852 o Partido Demócrata ao que pertence leva no programa elec-

toral o sufraxio universal (de varóns), a liberdade de imprenta, a liberdade de traballo e a gratuidade, universalidade e obriga do ensino primario para todos. Engadindo a liberdade de culto e o dereito de reunión, propuxo o mesmo cando, sendo ministro de Ultramar no 1969, traballaban por unha nova Constitución. Non era un autonomista para España, pero entendeu que para as colonias de Ultramar o autonomismo era necesario e deu pasos nese sentido, pasos que non callaron porque era pecado aplicar nas Colonias o que en España non se vía nin consentía.

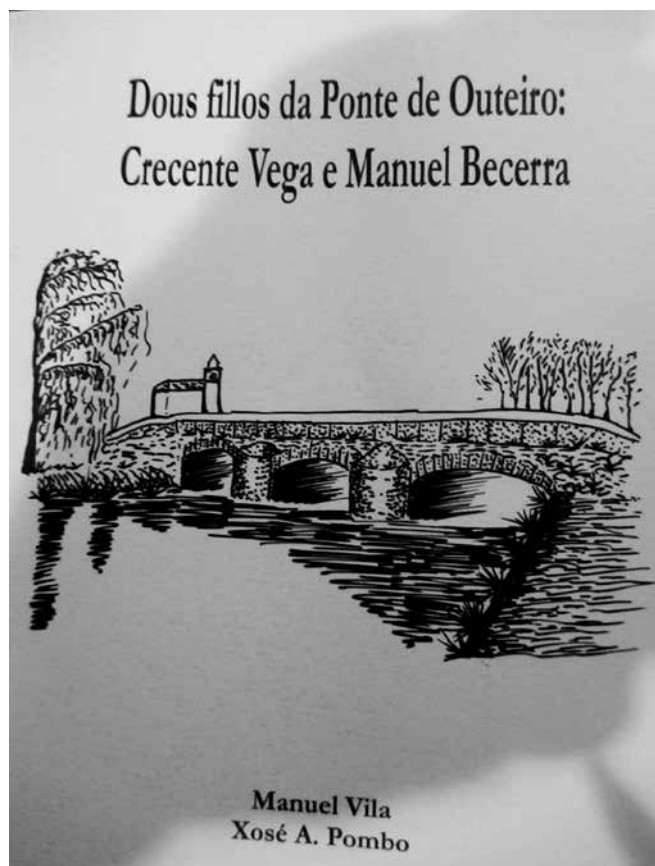
Morte de Manuel Becerra

Manuel Becerra morre con 76 anos o 19 de decembro do 1896, pouco despois de ser elixido presidente do Centro Galego de Madrid. A ama de chaves non permitiu que o crego Font

o acompañase na súa morte, como quería o marqués de Comillas. Era daquela, dentro da masonería, o gran comendador do Gran Oriente de España. O seu enterro foi moi concorrido.

Manuel Becerra mantivo relacións máis ben de tipo político con Galicia. Metido en tantos procesos electorais, acabou caendo por interese no caciquismo típico da época, aínda que en principio era oposto a esas dinámicas. Mediou nalgúñas accións de mellora para a cidade de Lugo, polo que a cidade lle concedeu o título de fillo preclaro e predilecto de Lugo no 1888.

Con estilos discutibles, moi propios da época, podemos dicir que Manuel Becerra foi unha persoa cunha firme aposta política democrática de progreso e de liberdade. Un exquisito froito da Terra Chá co que o s. XIX español foi agasallado.

Unha Igrexa polo traballo decente

O pasado 7 de outubro celebrouse a Xornada Mundial polo Traballo Decente. En Lugo, coma noutras dioceses do Estado, a iniciativa Igrexa polo Traballo Decente (ITD), da que formamos parte a IOAC-Lugo (Irmandade Obreira de Acción Católica de Lugo) xunto con Caritas, Confer, Juan Soñador, JOC e Taller de solidariedade, impulsamos accións baixo o lema “Movémonos polo traballo decente”.

Entre esas accións está a elaboración dun decálogo para clarificar o concepto de traballo decente, que pretendemos serva para cuestionar e modificar o modelo laboral que se impón actualmente.

Tamén o traballo con parroquias de Lugo e Monforte, movendo ao longo do curso 2020-21 unha exposición que consta de dous paneis para difundir a campaña e ofertando charlas e colaboracións para que nos actos relixiosos se fale do tema, tal e como se fixo con moito éxito no inicio de campaña que celebramos uníndonos á misa do día da parroquia de San Antonio.

A ITD naceu para facer visible a precariedade que sofre o mundo do traballo, este ano aumentada pola situación de emerxencia sanitaria provocada pola pandemia mundial da COVID-19. Esta ensinounos que se pode consumir menos e mellor, que o servizo daqueles oficios menos valorados, social e economicamente, son os que sosteñen a vida e o coidado comunitario.

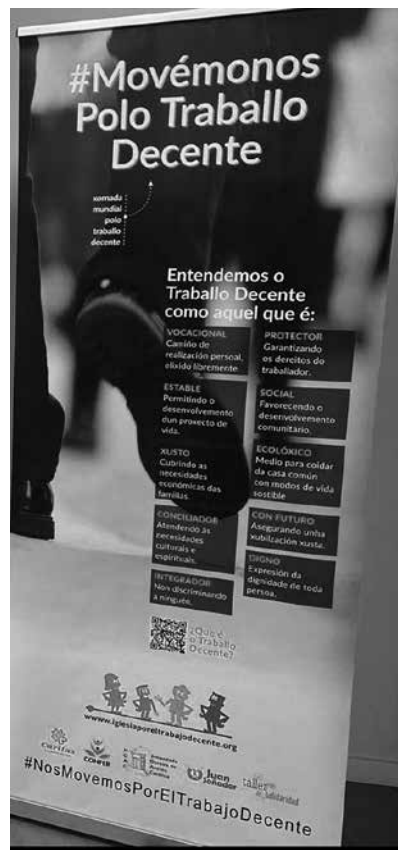
A realidade en que nos atopamos está visibilizando as consecuencias dun modelo produtivo incapaz de xerar

emprego con alto valor engadido e marcado polas altas taxas de precariedade laboral. Demasiados empregos considerados esenciais manteñen condicións laborais tan precarias que algunhas veces rozan a vulneración de dereitos e moitas a imposibilidade do sostemento da vida. Isto está a supor que moitas persoas se vexan na necesidade de acudir aos servizos sociais e á axuda veciñal para poder subsistir. Temos que valorar o traballo humano na medida que nos dignifica como fillas e fillos de Deus, corresponsables co coidado da vida e a creación.

Desde a ITD urximos a adoptar as medidas necesarias para conseguir que o traballo decente sexa unha realidade accesible para todas as persoas, con condicións que permitan manter unha vida digna e que a protección social chegue a todas as persoas que o necesitan.

Coas accións que agora iniciamos, pretendemos que a sociedade lusesa se achegue á realidade do traballo e sinta a necesidade de actuar e porse en marcha polo traballo decente.

“Para a Igrexa non se trata soamente de predicar o Evanxeo..., senón de alcanzar e transformar coa forza do Evanxeo...” (Paulo VI).

A ITD naceu para facer visible a precariedade que sofre o mundo do traballo

Un país coma un mundo

Felipe Arias Vilas

IRIMIA

Da Merca a Celanova

Eira dos Canastros da Merca

Polo noreste da Terra de Celanova

Desde Ourense, desta vez a nosa viaxe —duns 70 km ida e volta— achéganos primeiro á Merca, onde temos que ver a Eira dos Canastros (nome que por aquí reciben os hórreos, de paredes de madeira), un conxunto moi singular preto do campo da feira, para seguir logo camiño ata S. Pedro da Mezquita, onde atopamos unha igrexa románico-gótica (din que antes houbo unha mesquita -?-), cunha orixinal torre e sobre todo cunha fermosa portada de moi boa decoración escultórica e arquitectónica de comezos do s. XIII.

Seguimos a estrada N-540 ata Vilanova dos Infantes, onde está o santuario da famosa Virxe do Cristal (achada en 1650, agora roubada e á que se lle dedica en setembro a vella danza dos zapateiros). Vilanova, que foi concello ata 1927, é unha vila histórica e aínda con certo carácter etnográfico. A alta torre da antiga fortaleza medieval, fundada polos pais de S. Rosendo e que logo foi castelo dos Biedma e dos Condes de Monterrei —en parte reconstruído nas guerras do s. XVII con Portugal—, ofrece unhas espléndidas vistas.

Desde Vilanova e seguindo a estrada cara a Cartelle, de seguido atopamos unha das mellores pontes romanas da *Gallaecia*, a Ponte do Freixo sobre o río Arnoia.

De volta e antes de entrar en Celanova, debemos subir ao Castromao, sitio arqueolóxico que foi ocupado desde o s. VI a. C. ata o s. III d. C. polo menos. A plataforma que rodea o alto da croa está chea de construcións que deron moitos achados, hoxe no Museo de Ourense, como varias pezas escultóricas

e unha placa de bronce do ano 132 cun pacto entre o prefecto romano da I Cohorte dos Celtíberos e o pobo castrexo dos *Coelerni*, que deron nome á comarca, pois no altomedievo pasaría a ser *Coela Nova* / *Cella Nova*.

Celanova, un mosteiro e moito máis

Celanova é un interesante conxunto histórico e núcleo literario, ademais de vila musical, pois os “xingreiros” tiñan incluso unha xerga propia, cunha

Castromao

Mosteiro de Celanova

afamada banda municipal e outra en Vilanova dos Infantes.

Cómpre facer a visita completa e guiada ao amplo mosteiro, fundado por S. Rosendo no 936 e logo beneditino. O que vemos hoxe é sobre todo a obra renacentista e barroca, rematada en 1653 (con reformas posteriores), destacando a súa monumental igrexa deseñada por Melchor de Velasco, con dous moi bos coros: o alto, de fins do s. XV, con curiosas “misericordias”, e o coro baixo do s. XVIII, de F. Castro Canseco, igual que o espléndido e recargado retablo maior. Tamén ten dous claustros, o das Procesións (dos séculos XVI-XVII) e o chamado do Poleiro (do XVIII), que hoxe ocupa un instituto, pois as diversas partes do mosteiro tiveron, logo da Desamortización de 1837, moi diversos usos: cuartel, co-

lexio escolapio, cárcere na posguerra, casa rectoral, concello, xulgado...

Apegada ao mosteiro está esa “xoia” que é a pequena capela mozárabe de S. Miguel, dedicada no s. X por S. Rosendo ao seu irmán o conde Froila Gutiérrez, que cedera o terreo para o cenobio. Nun pequeno espazo hai tres naves con algúns trazos da arquitectura musulmá e no seu exterior destacan os canzorros ou modillóns lobulados, ademais duns penedos de posible significación simbólica máis antiga ca a capela, na que a raiola solar produce un curioso efecto cando os dous equinoccios de marzo e setembro.

Na mesma vila atoparemos sitios variados para xantar, con elaborados pratos ou a base de petiscos.

S. Miguel de Celanova

A visita a estas terras hai que completala co mundo literario, pois hai que facer unha visita á Fundación e Casa-Museo de Manuel Curros Enríquez, na Rúa de Arriba, moi preto da casa onde naceu outro excelso poeta, Celso Emilio Ferreiro. Ambos persoeiros teñen cadanseu monumento, pero da zona son tamén outros escritores como Castor Elices no s. XIX e Méndez Ferrín, Benito Reza ou Antonio Piñeiro no XX e XXI. Para rematar, quedanos dar un paseo pola Praza Maior, coa súa fonte do s. XVI (sen beber do cano norte, que din fai tolear), e tamén pola Praza do Millo ou do Mediodía (da literaria Taberna do Galo), ou pola Rúa de Abaixo, coas súas curiosas casas de primeiro andar voadas.

Edita: Asociación A. IRIMIA - Dende setembro de 1981

Mesa de redacción: Daniel López Munoz, Luís Gómez Aldegunde, Pedro Pedrouzo Devesa, Rubén Rivas Vidal, Lidia Campos Chan, Lines Salgado Iglesias, José Antonio Martínez. Tlf. 986 10 49 45.

Colaboradores: Victorino Pérez Prieto, Manolo Regal, Alfonso Blanco Torrado, Xosé Lois Vilar, Marta Sopena, Tareixa Ledo Regal, Clodio González Pérez, Xabier Blanco, Valentina Formoso Gosende, Antonio Pinto Antón, Carmen Soto, Rubén Aramburu Molet, Marisa Vidal, Xan Guillén, Christina Moreira, Carlos Vázquez G., Teresa Souto Loira, Josecho de la Torre Culler, Lucía Santiago Díaz, Baldomero Iglesias Dobarrío (Mero), Lois Ferradás, Xaquín Campo Freire, Nieves Espiñeira Medin, Francisco Almuíña, Alfonso Mascuñana, Antón Laxe, Ramón Díaz Raña, Olga Álvarez, Engracia Vidal Estévez, Manuel Arca e J.M. Barca López.

Corrección lingüística: Lidia Campos Chan, Luís Aldegunde.

Recepción de artigos e colaboracións en: revistairimia@asociacion-irimia.org

Subscripcións: Apdo. 296 - 15704 Santiago de Compostela.

Telf.: 615 464 095 / subscripciones@asociacion-irimia.org

Ordinaria: 30 Euros, de Apoio: 45 Euros. Cota de socio: 3 Euros.

Para asuntos da asociación non relacionados coa revista:

asociacion-irimia@asociacion-irimia.org

Conta: Fiare Banca Etica

ES10 1550 0001 2500 0078 9628

Depósito Legal: C-1417-81

Tirada: 650 exemplares

Deseño e maquetación: TallerDD (Riveiro)

ISSN: 2172-9182

Imprime: TÓRCULO Artes Gráficas

Distribúe: IMPACTA

Edición electrónica: <http://irimia.gal>

Feito en papel reciclado

Eratelli Tutti

US Regional
World Meeting of Popular Movements

**A irmandade aberta:
vacina contra o virus
...do neofascismo**

Actividade
subvencionada
pola

**Deputación
DA CORUÑA**

NON SON TEMPOS PARA O PESIMISMO

Comezou o curso. Nas garderías, nos colexios, nos institutos, na universidade. Tamén na catequese e nas comunidades, nas parroquias e nos grupos, despois dun longo tempo de desconexión. E regresamos cun certo aquel de incerteza, de non saber moi ben como vai ser. Pasamos estes meses con dúbidas: volveremos ou será o peche definitivo? Porque xa estabamos en crise na Igrexa, pois cada vez somos persoas de máis idade e menos en número. Moitas veces pensabamos se a xente vai a misa por pura rutina e non por convicción, e agora que o hábito cambiou... esa xente volverá? A verdade é que botamos en falta as apertas e os xestos de agarimo, rezar o Nosopai sen darnos as mans non é o mesmo e o xesto da Paz, onde quedou?

Pero aquí estamos e pode que non nos vaia tan mal: en vez dunha Romaxe tivemos moitas mini-romaxes. Igual non hai tantos nenos na catequese pero hai tempo que rexeitabamos a celebración da Primeira Comunión como un acto social sen ningún sentido para moitas das familias que a celebraban. Así que podemos estar ante unha ocasión única para cambiar cousas que non nos convencían pero que seguían funcionando igual porque sempre se fixeron así.

Seica os cambios non son mala cousa. Pensamos no que non podemos facer, botámolo de menos, buscamos alternativas e entón volvemos ás xuntanzas nas casas, como os primeiros cristiáns, as reunións pequenas, xa non temos que ir a Santiago ou a Madrid para coordinarnos porque temos internet no ordenador ou no móbil e aforramos viaxes... Buscamos alternativas e atopámolas. A imaxinación ao poder.

Sería ideal que fósemos coma o locutor da radio que escoito polas mañás camiño do traballo: dando ánimos, buscando o lado positivo, sacándonos un sorriso, que para deprimírnos xa están as noticias da tele. Pensemos que o máis importante de todo é a solidariedade,

Estamos ante unha ocasión única para cambiar cousas que non nos convencían pero que seguían funcionando igual porque sempre se fixeron así

o amor polos demais, especialmente polos nosos irmáns e irmás que máis o necesitan, sexa por cuestión da saúde ou por cousa da economía. O noso obxectivo é axudar a que o mundo sexa habitable para todas as persoas, para toda a gran familia humana. E nesas estamos, con distancia de seguridade e con garda-bicos, pero sen rendernos nunca.

Como di Frei Betto hai que gardar o pesimismo para días mellores. Non podemos facerlle o xogo a un sistema que o que busca é que nos quedemos quietos, deprimidos, desanimados; hai que seguir loitando. A historia ten moitas voltas.

Falando da lingua

Lidia e Valentina

Dodemo o día en que chegou o coronavirus!

Nos tempos que corren parece que todo xira arredor do coronavirus, e a todo lle afecta. Tamén ao noso vocabulario, que foi aumentando, como xa explicamos uns números atrás. O caso é que todo o mundo está a pensar o mesmo: “Dodemo o día en que chegou o coronavirus”. Se cadra sóavos raro o termo “Dodemo”; se fose así, seguíde lendo.

A verdade é que a nós pasounos outro tanto hai un par de anos. Atopámosto nunha novela que estabamos a ler, na voz dun personaxe. E bateunos así nos ollos porque nunca o viramos escrito. De feito non estabamos seguras de como o escribiríamos, igual o grafabamos diferente porque para nós o primeiro “o” dicímosto aberto e máis longo, coma se fose unha contracción, así que de térmolo que escribir, seguramente poñeríamos algo como “Dó demo”. Mais o caso é que as persoas académicas rexistraron no dicionario “Dodemo” e así o imos transcribir.

As nosas avoas, as nosas nais e algo menos nós mesmas, dicimos frases do tipo: ***Dodemo o día que comprei esta saia!*** ou ***Dodemo o rapaz, non para quieto!*** ou ***Dodemo a hora que***

acordei vir aquí! Se quedara quieta, mellor me sería. E así podemos seguir porque todo o que empeza por “Dodemo” expresa contrariedade e repulsa. É sinónimo de “Malia”: “*Malia o can que tirou con todo!*”. O “malia” unha de nós non o ten de seu: e vós empregádelo na vosa zona. Xa nos diredes, que nos gusta ter retoalimentación ou, como se di habitualmente, “feedback”. ***Dodemo o inglés, que enche todas as linguas de palabras súas!*** E non pensedes que no galego é onde máis prés-

tamos innecesarios do inglés hai. En realidade poñémoslle bastante freo, supoñemos que empregando barreiras que tamén usa o castelán, pero se analizades o portugués..., está cheíño, deixan entrar todo canto lles vén. Ademais pronuncian os préstamos na lingua orixinal. Así que se ides a Portugal e queredes preguntar nun local pola clave da WiFi, lembre dicir “guafai”, e logo agradécesllo cun “Obrigado”, se sodes do xénero masculino, ou “Obrigada”, se sodes do feminino.

Dodemo o día que cambiei de peiteador!

O fachineiro da lingua

Nin o proletariado

Hai xa tempo que o noso presidente se apuntou a relegar o uso litúrxico do galego, ese que se reserva para cando hai un micro ou unha cámara diante, e aposta por representar aos galegos e galegas en castelán. Sen complexos. E onda non, ten a virtude de ofrecer o corte en castelán para as televisións madrileñas -e para a súa cotización persoal na capital- e o galego para os asuntos domésticos. A diglosia da diglosia mediática. Sen fiar tan fino, ao presidente do comité de empresa de Alcoa, non hai forma de oírle unha palabra en galego durante as súas protestas e reivindicacións, ben xustas por outra parte. Seguramente a lingua non está moi arriba na súa lista de prioridades neste momento, pero non é tan difícil facer unha analogía entre a loita pola supervivencia do posto de traballo -ardua loita contra a todopoderosa multinacional- e a igualmente ardua supervivencia lingüística da terra na que se sitúan eses traballos. Non deixa de resultar paradoxal que a “política lingüística” do representante sindical, do presidente do partido neoliberal e, quizais, do delegado da multinacional sexan a mesma. Que mala sorte ten o galego que todas as coincidencias xogan na súa contra.